

Norsk Fredssenter
Bjørnstjerne Bjørnsonsgt 2
2609 Lillehammer

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Oslo, 30.04.08

Høringsuttalelse fra Norsk Fredssenter til innstillingen fra Stjernø-utvalget NOU 2008:3 – ”Sett under ett”.

Norsk Fredssenter har de siste fem-seks årene arbeidet med fredsundervisning for unge flyktninger bosatt i Norge. I tillegg til opplæring i ferdigheter innen konfliktløsning, dialog og demokratisk deltakelse legger vi stor vekt på å utfordre deltakerne til å se nytten av de erfaringer og den kunnskapen de får her i et hjemlandsperspektiv. Mange av dem som deltar i vår fredsundervisning er i dag studenter ved norske høyskoler og universitet, og ønsker å bruke utdanning og erfaring fra Norge i sine respektive hjemland.

Gjennom prosjektet ”Studentnettverk for flyktninger” har vi gjennom flere år tilegnet oss erfaringer om hva denne gruppen ser som både muligheter og utfordringer i sin pågående utdanning i Norge. Det er på bakgrunn av disse erfaringene vi ønsker å komme med innspill til utredningen ”Sett under ett – Ny struktur i høyere utdanning”.

Norsk Fredssenter stiller seg positiv til de forslagene utvalget legger frem under kapittelet ”Etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning” (kap. 18). Økt rekruttering av minoriteter til høyere utdanning, samt en bedre tilrettelagt overgang til arbeidslivet etter endt utdanning ser vi som viktige mål å arbeide mot.

Samtidig vil vi utfordre Kunnskapsdepartementet til i større grad å se en sammenheng mellom etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning og internasjonalisering av høyere utdanning (kap. 17). Å se disse to i sammenheng tror vi kan bidra både til å øke motivasjon for minoriteter til å ta høyere utdanning og gjøre overgangen til arbeidslivet mer fleksibel.

I kapittel 17 legges det vekt på at internasjonalisering av høyere utdanning blant annet kan føre til styrking av fremmedspråkkompetanse, kulturforståelse og fredsskapende kontakter som skal hindre konflikter og øke samhandlingen i fremtiden, samt at internasjonalisering av høyere utdanning stadig oftere inngår som et instrument i norsk utenrikspolitikk.

I dette henseende har etniske minoriteter et fortrinn gjennom språk og kulturkompetanse forut for høyere utdanning. Ved å anerkjenne denne ressursen mener vi etniske minoriteter i større grad bør bli sett som potensielle brobyggere, ikke bare mellom minoritet og majoritet i Norge, men også mellom Norge og deres opprinnelige hjemland.

Erfaring fra vårt arbeid viser at en del minoritetsstudenter ønsker å bidra i sitt opprinnelige hjemland; flere velger studier som er relevant i forhold til hjemlandet og flere ønsker å overføre denne kompetansen gjennom arbeid i hjemlandet i kortere eller lengre perioder. Det er imidlertid flere utfordringer de møter på sin vei gjennom høyere utdanning i Norge.

Kvalitetsreformen satte som mål at alle studenter som ønsker det, skal kunne ta et studieopphold i utlandet som del av sin norske grad uten tap av tid. For minoriteter er det ofte et ønske om å ta dette oppholdet i hjemlandet, men dette viser seg vanskelig ofte pga manglende institusjonelt samarbeid med de respektive landene. Norsk Fredssenter mener det er viktig i større grad å tilrettelegge for at minoriteter kan ta delstudier i sine hjemland. I profesjonsutdanninger som sykepleie og medisin der det er obligatoriske praksisperioder, er dette en unik mulighet for studenten å tilegne seg terminologi på morsmål, samt kontekstspesifikke kunnskaper som vil være viktig for fremtidig arbeid i landet. Samtidig bringer studenten med seg erfaringer og kompetanse tilbake til sin norske institusjon. Noe som kan bidra til økt institusjonalisert samarbeid ikke bare gjennom studentmobilitet, men også ved at økt kompetanse om de spesifikke landene blir tilgjengelige for norske institusjoner og organisasjoner. Studenter med flyktningbakgrunn kan gjennom sitt engasjement være med å knytte kontakter til fagpersoner og institusjoner i sine hjemland, og dermed åpne muligheter for samarbeid i områder som det kan være vanskelig å ha tilgang til. Disse kontaktene kan bli sentrale i utvikling av institusjonssamarbeid mellom utdanningsinstitusjoner i Norge og områder der det er langvarig konflikt. For universiteter og høyskoler i områder med gjenoppbygging etter mange års krig kan et institusjonssamarbeid gi inspirasjon og tilgang til mer oppdatert kunnskap innen relevante fagområder og innen demokratiutvikling, freds- og forsoningsarbeid. En student med flyktningbakgrunn i Norge kan fungere som den første kontakten i et mer langsiktig arbeid med institusjonssamarbeid.

Overgangen fra studier til arbeidslivet for etniske minoriteter blir i kapittel 18 beskrevet som en av hovedutfordringene. Ved å tilrettelegge for at minoritetsstudenter gjennom studiene har kontakt med hjemlandet, øker man også arbeidsmarkedet for de ferdigutdannede studentene ved at arbeidsmarkedet i hjemlandet blir mer tilgjengelig. Mange av minoritetsstudentene kommer fra land som sårt trenger den kompetanse og erfaring som vestlig utdanning gir. Dette er også noe av bakgrunnen for deres motivasjon til å bidra i hjemlandet. Vår erfaring er at et av de største hinder minoriteter med avsluttet utdanning fra Norge som ønsker å jobbe i hjemlandet har, er økonomisk. I de respektive landene er det nasjonale lønnsnivået ofte lavt, og tilbakebetaling av studiefinansiering i Norge gjør det umulig å jobbe i hjemlandet. Norsk Fredssenter mener det bør tilrettelegges for avskrivning av norsk studiegjeld, jmf avskrivning av studiegjeld for bosatte i Finnmark, for minoriteter som ønsker å jobbe i sine opprinnelige hjemland for en kortere eller lengre periode. Det er viktig med økonomiske ordninger som ikke forutsetter at en må ta en endelig avgjørelse om tilbakevending. Ikke alle vil være klar for å ta en slik beslutning rett etter endte studier. Men dersom en får nedskrevet studielån i perioden en jobber i sitt opprinnelige hjemland, vil det kunne motivere flere til å arbeide i en periode i hjemlandet. Derfor ville det være bra med en ordning med avskrivning av studiegjeld slik det i dag fungerer for de som bosetter seg i Finnmark for en periode.

Norsk Fredssenter ønsker en bedre tilretteleggelse for at minoritetsstudenter kan ta deler av utdanningen i sine opprinnelige hjemland, samt insentiv for økonomisk kompensasjon ved jobb i de respektive landene etter endt utdanning. Dette tror vi kan motivere flere med minoritetsbakgrunn til å ta høyre utdanning, fordypning i hjemlandet gir et mer fleksibelt arbeidsmarked, og den internasjonale erfaringen de tilegner seg både gjennom studier og arbeid blir tilgjengelig for norske organisasjoner og institusjoner.

Elisabet Eikås
Prosjektkoordinator Norsk Fredssenter
(sign.)

Norunn Grande
Daglig leder Norsk Fredssenter
(sign.)